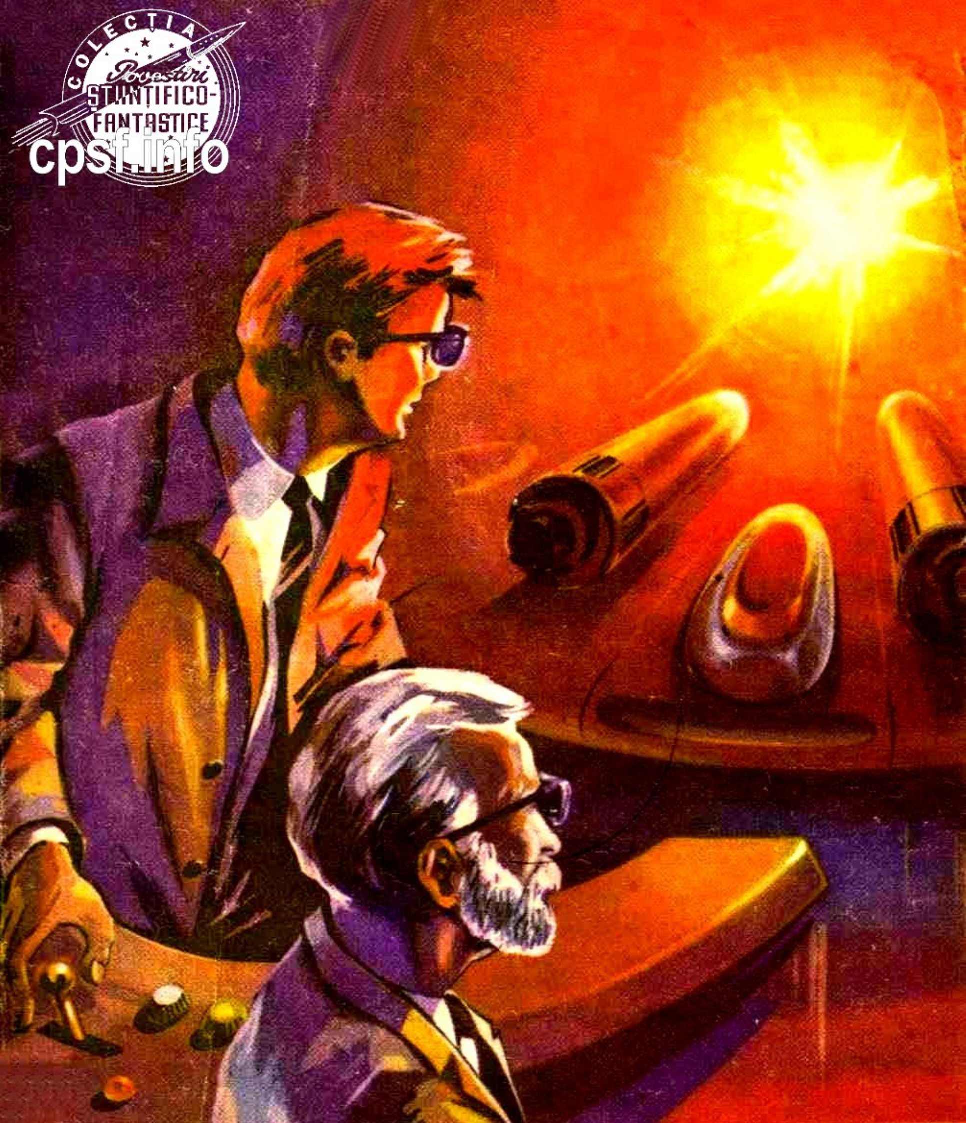

COLECȚIA POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

224

PREȚUL 1 LEU

ALEKSANDR KUPRIN

Soarele lichid

*

ALEKSANDR KUPRIN

Soarele lichid

★

Colecţia „Povestiri ştiinţifico-fantastice"

EDITATĂ DE REVISTA

ŞTIINŢĂ ŞI TEHNICĂ

Anul X — Nr. 224 — 15 martie 1964

A. I. KUPRIN

(1870—1938)

Alături de L. Andreev și I. A. Bunin, Aleksandr Ivanovici Kuprin a fost un exponent de seamă al realismului critic rus din secolul al XX-lea. Spre deosebire de Andreev, Kuprin nu s-a simțit niciodată atras de principiile esteticii mistice a simboliștilor. Pentru el, realitatea în mijlocul căreia trăia a constituit cel mai fecund izvor de inspirație. De altfel, această multilaterală observație a vieții, perspicacitatea și pasiunea de a înregistra aspecte

foarte diferite și puțin explorate ale societății îl ridică pe Kuprin deasupra lui Bunin, apropiindu-l de viziunea lui Maxim Gorki.

Astfel, Kuprin a zugrăvit cu o viguroasă expresivitate o serie de tablouri din viața artiștilor de circ („La circ"), a pescarilor („Listrigonii"), a „drojdiei societății" („Gambrinus" și „Groapa"), iar în „Moloh" și-a concentrat atenția asupra unei uriașe uzine capitaliste (această nuvelă e una dintre primele opere ale literaturii ruse consacrate acestei teme).

E semnificativ faptul că anii deplinei înfloriri a operei lui Kuprin au coincis cu aceia ai avîntului revoluţionar. Atunci realismul său critic a dobîndit cea mai mare ascuţime. În anul 1905 a apărut romanul „Duelul", care i-a adus lui Kuprin faima de mare scriitor. În această lucrare, dedicată lui Gorki, sînt ridicate probleme de mare însemnătate socială; ea critică necruţător moravurile îngrozitoare din armata ţaristă, demască cruzimea cu care erau trataţi soldaţii, analizează procesul de depersonalizare a omului în societatea capitalistă. Primit cu entuziasm de marele public, romanul „Duelul" a stîrnit furia autorităţilor ţariste.

Cu toate că în unele privinţe biografia lui Kuprin se aseamănă cu aceea a lui Gorki, între aceşti doi scriitori există deosebiri esenţiale. Autorul „Duelului" a rămas pe poziţiile realismului critic, în vreme ce acela care a scris „Mama", legîndu-şi soarta de mişcarea de eliberare a proletariatului, a izbutit să înţeleagă sensul adevărat al grandioaselor procese sociale care au culminat cu revoluţia socialistă şi înfăptuirea unei noi orînduiri.

Situîndu-se în lupta socială pe o poziţie general-democratică, şi nu pe una consecvent proletară, Kuprin a trebuit în mod inevitabil să manifeste şovăieli. Astfel, viaţa şi opera lui au avut de suferit. Cauza limitelor, a contradicţiilor şi a rătăcirilor lui Kuprin o putem găsi tocmai în poziţia adoptată de el. Ca şi Andreev şi Bunin, Kuprin vedea răul din preajma lui, dar îi lipsea concepţia despre lume a lui Gorki, teoria ştiinţifică a dezvoltării sociale, prin care ar fi putut înţelege ţelul către care duc toate firele evenimentelor contemporane.

În perioada reacţiunii care a urmat revoluţiei din 1905, Kuprin n-a intrat în rîndurile scriitorilor reacţionari. În frumoasele povestiri „Sulamita" şi „Brăţara de aur", obiectivul artei lui Kuprin este dragostea, iar din alăturarea celor două poveşti de iubire (cea legendară şi cea modernă) ultima vădea şi mai clar înstrăinarea omului legat de relaţiile sociale burgheze.

Nuvela „Soarele lichid" a fost scrisă de Kuprin în anul 1913, dar ea nu reprezintă singura lui lucrare de anticipaţie.

În povestirea „Toastul" (1906) ni se prezintă, după cum a observat V. V. Vorovski, „două aspecte: pămîntul necuprins şi minunat, care poate fi un paradis, şi oamenii, plini de vicii, care-l locuiesc. Aceste două aspecte conţin în rezumat chintesenţa marii majorităţi a operelor lui Kuprin". Toastul este ţinut cu prilejul noului an 2906, cînd omenirea devenise de mult o lume unită şi înfrăţită. Anul care trecuse adusese victoria deplină a Asociaţiei împotriva scepticilor. Savanţii, inginerii şi tehnicienii Pămîntului izbutiseră „să transforme globul terestru într-o uriaşă bobină electromagnetică", înfăşurîndu-l de la nord la sud cu o spiră dintr-un cablu de oţel izolat, lung de aproape patru miliarde de kilometri. „Forţa magnetică nesecată a Pămîntului pusese în mişcare toate fabricile şi uzinele, toate maşinile agricole, toate trenurile şi toate vapoarele..." Dar semnificaţia politică a povestirii reiese mai ales din finalul povestirii. Inginerul care toasta în cinstea acestei

victorii a științei nu uită să amintească de lupta titanică a eroilor din trecut pentru o viață mai bună, „această punte de cadavre omenești care unește prezentul nostru luminos cu trecutul acela groaznic și întunecat". Și iată că o femeie care se afla lîngă orator izbucni în plîns și spuse în șoaptă: „Și totuși... cît aș fi dorit să trăiesc în vremurile acelea... alături de ei... printre ei!"

Sfîșietoarea dualitate: încrederea în forțele transformatoare ale științei și amara îndoială în posibilitățile omenirii de a învinge racilele capitalismului — se află și în conștiința savantului Chalsbury, creatorul soarelui lichid. Nobil bogat, lordul Chalsbury își cheltuiește întreaga avere spre a-și înfăptui visul: obținerea unei energii inepuizabile.

A lichefia razele solare ține, desigur, de fantastic. Totuși în motivarea acestei idei Kuprin a dovedit o intuiție științifică remarcabilă. Ne referim nu numai la afirmația că „lumina soarelui este un torent compact de corpuscule elastice", punct de vedere atît de conform cu teoria cuantică a luminii, cu realitatea cuantelor de lumină — fotonii. Citind însă despre condensarea luminii solare, ne gîndim involuntar la prodigioasele lasere, la realizările electronicii cuantice, știință apărută abia în 1952!

Dacă pe linia prognozei științifice, fantezia lui Kuprin mergea cu îndrăzneală înainte, în domeniul anticipației sociale ea nu avea același avînt. După cum scrie în „Marea enciclopedie sovietică", nuvela „Soarele lichid" „constituie o vehementă demascare a imperialismului englez". Eficacitatea acestei demascări e totuși diminuată de faptul că autorul n-a știut să descifreze în profundele frămîntări sociale de la începutul secolului al XX-lea premisele revoluției proletare și ale noii orînduiri socialiste, care avea în curînd să învingă pe o șesime a Pămîntului.

Kuprin, ca și Chalsbury, este conștient de hidoșenia societății stăpînite de marele capital, iar deznodămîntul tragic și aproape absurd al povestirii decurge tocmai din neputința de a străbate negurile prezentului, de a înțelege sensul inevitabil al istoriei.

Totuși, chiar înfrînt și dezamăgit, Chalsbury preferă ca descoperirea lui să piară decît să servească trusturilor care ar folosi soarele lichid la fabricarea obuzelor și a bombelor de o forță explozivă de neînchipuit. Și prin acest act de curaj eroul nuvelei ne transmite, în ciuda rătăcirilor lui, un mesaj umanitar și extrem de actual.

A. R.

Coperta-desen: VICTOR WEGEMANN

ALEKSANDR KUPRIN

Soarele lichid

Cu o temere foarte îndreptățită, eu, Henry Dibbl, fac aci expunerea adevărată a cîtorva evenimente importante și extraordinare din viața mea. Multe întîmplări pe care le găsesc demne de notat vor pricinui mirare, scepticism și chiar neîncredere din partea viitorilor cititori ai memoriilor mele. Sînt pregătit de mult să-ntîmpin o asemenea atitudine și o găsesc dinainte justificată pe de-a-ntregul. Trebuie să fac totuși o mărturisire: anii pe care i-am petrecut parte în peregrinări, parte pe culmile vulcanului Cayambe, aflat în Republica Ecuador, la șase mii de picioare deasupra nivelului mării, îmi par cîteodată străini de viața mea reală, ca și cum n-ar fi fost decît nălucirea unui vis ciudat sau delirul unei nebunii trecătoare și nemaipomenite.

Însă absența celor patru degete de la mîna mea stîngă, intermitentele mele migrene, cît și o nictalopie[1] accentuată îmi dovedesc fără nici o îndoială că am fost într-adevăr martorul acelor miracole neașteptate. De asemenea, n-aș putea să privesc ca pe un vis, himeră sau iluzie a minții, cele patru sute de lire sterline pe care mi le varsă regulat în fiecare trimestru domnii „E. Nidston și fiul", Regent Street 451. Această sumă reprezintă pensia pe care mi-a donat-o cu generozitate șeful și maestrul meu, unul dintre cei mai mari oameni pe care i-a cunoscut lumea, dispărut în groaznicul naufragiu al goeletei mexicane **Gonzales**.

*

Mi-am terminat studiile la facultatea de științe a Universității regale, secția fizico-chimice... În treacăt fie zis, iată încă o nouă și neștearsă probă a aventurilor mele. Nu numai că la ora catastrofei un lanț sau un scripete îmi smulsese degetele mîinii stîngi, nu numai că nervii mei vizuali resimțiseră o dureroasă comoție etc. etc., dar, în timp ce căzusem în mare, am căpătat, nu știu în ce fel și în ce moment, o lovi-

[1] **Nictalopie** — afecțiune a ochiului datorită căreia bolnavul nu distinge bine lucrurile decît la o lumină slabă.

tură puternică în partea de sus a tîmplei drepte. Această lovitură, care nu mi-a lăsat aproape nici o urmă exterioară, a avut asupra memoriei mele o curioasă repercusiune. Îmi aduc aminte foarte bine şi pot reconstitui din imaginaţie exact cuvintele, persoanele, locurile, sunetele şi ordinea evenimentelor, în timp ce am pierdut pentru totdeauna noţiunea cifrelor, a numelor proprii, a numerelor de case şi de telefoane şi ordinea faptelor istoriei. Lunile, anii şi datele care marcau etapele vieţii mele proprii au dispărut fără urmă din memoria mea; au zburat toate formulele ştiinţifice, cu toate că aş putea — plecînd de la cele mai simple — să reconstitui pe cale deductivă pe cele mai complicate; mi-au pierit din minte şi numele de familie şi prenumele tuturor persoanelor pe care le-am cunoscut odinioară. Această infirmitate îmi produce multă bătaie de cap, căci din nefericire nu ţineam un jurnal în acea epocă a vieţii mele despre care vă vorbesc; totuşi două sau trei caiete redescoperite intacte, precum şi cîteva scrisori vechi îmi permit — pînă la un oarecare punct — să mă orientez.

Pe scurt, mi-am terminat studiile şi am obţinut titlul de licenţiat în fizică 2, 3, 4 sau chiar 5 ani înainte de începerea secolului al XX-lea. Tocmai în această vreme, bărbatul surorii mele mai mari, Maud, cel care era fermier în Norfolk şi care de mai multe ori în timpul anilor de studenţie m-a susţinut din punct de vedere material şi mai ales moral, a sărăcit şi a murit. El credea cu tărie că-mi voi continua cariera într-o universitate englezească şi că, o dată devenit un astru strălucitor pe firmamentul ştiinţei, voi lăsa să cadă o rază de glorie asupra umilei noastre familii. Era un diavol de om vesel şi zdravăn, tare ca un taur, amator de box, de cîntece şi de băutură, un adevărat petrecăreţ după moda bătrînei şi voioasei Anglii. A murit într-o frumoasă noapte lovit de un atac de apoplexie, după ce înghiţise la prînz un sfert de berbec de Berkshire, bine condimentat şi stropit cu o sticlă de whisky şi două galoane [1] de **pale-ale** [2] scoţiană.

Dorinţele şi prezicerile sale nu s-au împlinit de loc. N-am reuşit să ajung printre viitorii savanţi. Mai mult decît atît: n-am avut nici măcar norocul să găsesc un loc de pedagog sau de profesor în vreun liceu sau colegiu. Am străbătut o perioadă lungă şi blestemată, plină de un ghinion crud şi de neînlăturat. De altfel, în afară de cîţiva favoriţi ai norocului, cine n-a simţit greutatea acestui destin orb, stupid şi

[1] **Galon** — măsură de lichide egală cu 4,54 de litri.
[2] **Pale-ale** — un fel de bere (în limba engleză).

înverșunat pe umerii săi? Într-adevăr, soarta mă lovea cu o stăruință din cale-afară de îndîrjită.

Nu puteam și nu știam să mă plasez în nici o uzină, în nici un birou tehnic. De cele mai multe ori ajungeam prea tîrziu: locul era deja ocupat. Într-o mulțime de cazuri, îmi dădeam seama îndată că aveam de-a face cu ceva necurat, cu o tovărășie necinstită. Și cel mai adesea, la sfîrșitul a două sau trei luni de lucru, eram aruncat pe drumuri fără să mi se fi plătit salariul.

Cu toate acestea, nu eram nici timid, nici nehotărît, nici neîndemînatic, dînd dovadă de ascultare, de mlădiere și de bunăvoință.

Dar eram mai întîi de toate englez și respectam în mine gentlemanul, reprezentantul unei mari națiuni mondiale.

În timpul acestei grele perioade din viața mea, gîndul sinuciderii nu mi-a trecut niciodată prin minte. Luptam cu o îndărătnicie rece și calmă împotriva nedreptății sorții, ferm convins că niciodată, absolut niciodată englezul nu va cunoaște sclavia. Și pînă la sfîrșit soarta se lăsă învinsă de tenacitatea mea anglo-saxonă.

Locuiam pe atunci pe cea mai murdară dintre străzile cele mai murdare din Bethnal-Green, în fundul Est-Endului. Un hamal din port mi-a închiriat, pentru patru șilingi lunar, un pat ascuns în spatele unei perdele de pînză de iută. În afară de asta, trebuia s-o ajut pe nevasta lui la bucătărie și să-i învăț pe cei trei copii mai mari ai lor să citească și să scrie, să spăl bucătăria și să mătur scara. Proprietarii mei mă invitau întotdeauna prietenește să iau masa cu dînșii, dar nu mă puteam decide să le îngreunez sărăcăciosul lor buget. Mîncam într-un subsol întunecos și Dumnezeu știe cîte cadavre de pisici, cîini și cai îmi stau pe conștiință. Dar această comportare foarte firească pentru temperamentul meu „delicat" mă ridica în stima și atenția proprietarului meu, mister John Johnson: cînd era mult de lucru în docurile din Est-End și cînd mîna de lucru lipsea, el știa întotdeauna cum să facă să fiu angajat și reușea să aranjeze ca să mi se încredințeze muncile cele mai ușoare; cîștigam atunci — în joacă — optzece șilingi pe zi. Ce păcat că acest om pios și de treabă se îmbăta în toate sîmbetele ca un păgîn și dovedea în acele zile o plăcere cu totul deosebită pentru box!

În afară de îndatoririle mele culinare de fiecare zi și de muncile mele răzlețe din port, încercam tot soiul de profesiuni ridicole, grele și originale.

Ajutam la tunsul cățeilor de lux și la tăiatul cozii foxterierilor; păzeam prăvălia unui cîrnățar în timpul lipsei

sale ; puneam în ordine biblioteci răvășite ; țineam casa unui **bookmaker**[1] ; dădeam din cînd în cînd lecții de matematică, de psihologie, de scrimă, de teologie și chiar de dans ; copiam rapoarte plicticoase și romane tîmpite ; supravegheam caii de la trăsură în timp ce vizitiii se ghiftuiau cu șuncă și bere la cîrciumă ; împopoțonat cu o bluză de grăjdar, înfășuram covoare, nivelam arena vreunui circ în timpul pauzelor ; mă expuneam ca om-reclamă ; luam parte la meciuri de box pentru categoria mijlocie ; traduceam din nemțește în englezește și viceversa ; compuneam inscripții funerare și practicam încă multe alte meserii ! La drept vorbind, n-am cunoscut niciodată mizeria propriu-zisă. Aveam un stomac de cămilă și pumni solizi, cîntăream 150 de livre englezești, mă bucuram de un somn regulat și de o mare vigoare a minții. Așa de bine mă adaptasem sărăciei și lipsurilor, încît găseam mijlocul să mai și trimit, din cînd în cînd, unele ajutoare tinerei mele surori, Esther, aruncată pe drumuri cu doi copii, în Dublin, de către păcătosul ei de irlandez, actor bețivan, mincinos, vagabond și desfrînat, și puteam chiar să urmăresc cu pasiune progresele științei și vicisitudinile vieții publice, să citesc jurnalele și revistele științifice, să cumpăr cărți vechi, să mă abonez la o bibliotecă. Încercasem la această epocă să realizez două neînsemnate invenții : un mic aparat care înștiința automat pe mecanicii de locomotivă de închiderea semafoarelor în caz de ceață, furtună și zăpadă și o lampă de sudat, cu flacără de hidrogen aproape de nestins. N-am profitat de fel, e adevărat, de aceste invenții, alții știură să tragă foloase din ele. Am rămas credincios științei întocmai ca și cavalerul de altădată dulcineii sale și n-am încetat de loc să aștept momentul binecuvîntat cînd adorata mea mi-ar acorda surîsul său cel mai luminos.

Acest surîs mi-a însorit sufletul într-un fel cu totul neprevăzut și prozaic. Într-o dimineață cețoasă de toamnă, proprietarul meu, bravul mister Johnson, alergă să caute la prăvălia din față apă fiartă pentru ceai și lapte pentru ăi mici.

Reveni apoi cu fața radioasă, duhnind a whisky cît colo și fluturînd un ziar încă umed, mirosind tare a cerneală. Mi-l vîrî sub nas, indicîndu-mi un pasaj însemnat cu urma unghiei sale :

— Privește, **old boy**[2] ! strigă el. Dacă aceste însemnări nu sînt întocmai după dorința dumitale, sînt gata să accept că nu știu să deosebesc cocsul de antracit.

---

[1] Cel care ține evidența pariurilor la cursele de cai.
[2] **Old boy** — bătrîne (în limba engleză).

Am citit, plin de interes, anunţul următor :

„Domnii E. Nidston şi fiul, agenţi de afaceri, Regent Street 451, caută un tînăr între 22 şi 30 de ani pentru o slujbă pe timp de trei ani în Ecuador, în scopul cercetărilor ştiinţifice. Solicitantul va trebui să fie de naţionalitate engleză, perfect sănătos, discret, curajos, sobru, rezistent, celibatar, cu cît mai puţine relaţii familiale sau de alt gen. Salariu la început : 400 de lire sterline pe an. Cunoştinţa uneia sau mai bine a două limbi străine (franceză şi germană) indispensabilă. De dorit să aibă instrucţie universitară : locul va fi cu atît mai uşor acordat unui om binecrescut, posedînd temeinic noţiuni teoretice şi practice în fizică şi chimie. A se prezenta în orice zi, între orele 9 şi 10."

Am putut cita foarte exact acest anunţ, deoarece s-a păstrat între puţinele mele hîrtii o copie, scrisă în grabă — este adevărat — şi ştearsă de apa mării.

— Natura, băiatule, te-a înzestrat cu picioare lungi şi plămîni buni, mi-a spus Johnson, dîndu-mi în spate o palmă zdravănă de încurajare. Ei bine ! Încălzeşte maşina şi aleargă cît mai repede ! Băieţii binecrescuţi, sănătoşi tun şi cu o purtare fără cusur trebuie să năvălească în acest moment acolo, mai numeroşi decît într-o zi de Derby [1]... Anna, prepară-i iute nişte sandvişuri cu şuncă şi dulceaţă. Cine ştie cîte ore va trebui să aştepte pînă va fi primit ! Hai, noroc, scumpul meu prieten ! Înainte, Anglie vitează !

Am sosit tocmai la timp în Regent Street, mulţumind în gînd naturii, care m-a înzestrat la mers ca pe un cal de curse.

Servitorul care-mi deschise uşa îmi spuse pe un ton de bunăvoinţă familiară :

— Aveţi noroc, domnule, aţi prins un ultim număr de ordine.

Şi agăţă imediat în faţa uşii tăbliţa fatală : „Primirea solicitanţilor s-a terminat".

Într-o sală întunecoasă, strîmtă şi îndeajuns de murdară — cum sînt aproape toate sălile de primire ale celor care învîrtesc milioanele Cityului [2] — aşteptau o duzină de indivizi, trîntiţi pe nişte bănci de lemn unsuroase, lustruite şi înnegrite de vechime, aşezate de-a lungul peretelui, deasupra cărora, la înălţimea capetelor, apărea o bandă lată şi murdară pe tapetul vechi. Doamne ! Ce jalnică adunătură de nemîncaţi, de zdrenţăroşi, rînjiţi şi rîioşi : un veritabil muzeu al ororilor ! La vederea acestor feţe pămîntii, a acestor

[1] Derby — curse (în limba engleză).
[2] City — cartierul marii finanţe londoneze.

priviri piezişe, geloase, bănuitoare, a acestor mîini tremurătoare, a acestor zdrenţe murdare, în mirosul izinit de sărăcie, alcool şi mahorcă, inima mi se strînse fără voie de milă şi umilinţă omenească. Cîte unii dintre aceşti „onorabili gentlemeni“ nu atinseseră încă 17 ani, alţii, din contra, trecuseră de multă vreme de 50. Unele după altele, aceste palide umbre se strecurau în birou, revenind de acolo curînd, cu aerul înecaţilor pescuiţi din apă. Mi-era ruşine să-mi spun mie însumi că sînt de necomparat ca sănătate şi forţă cu aceşti nenorociţi luaţi laolaltă.

În sfîrşit sosi şi rîndul meu. Cineva deschise uşa interioară a biroului şi dindărătul ei izbucni nevăzută o voce ascuţită, sacadată şi dispreţuitoare :

— Numărul 18 şi, slavă Domnului, ultimul !

Pătrunsei într-un birou tot atît de ruinat ca şi sala. Îl împodobea un mobilier îmbrăcat cu o pînză ceruită şi deşirată : două scaune, un divan şi două fotolii, în care şedeau doi domni în vîrstă. Amîndoi păreau de talie mijlocie, dar cel mai bătrîn, îmbrăcat cu un halat lung de lucru, era slab, brunet, cu faţa lividă, de un aspect sever, pe cînd celălalt, îmbrăcat cu o redingotă nouă cu revere de mătase, şedea comod, nepăsător, cu picioarele încrucişate, şi-ţi săreau în ochi tenul său sănătos, ochii albaştri şi obrajii plini.

Mă recomandai acestor domni şi-i salutai cu o uşoară înclinare a capului, dar destul de respectuoasă. Pe urmă, văzînd că nu mi se oferea un loc, eram gata să mă aşez pe divan.

— Aşteptaţi, zise omul brun. Scoteţi-vă mai întîi haina şi vesta, doctorul o să vă examineze.

Îmi reveniră în minte rîndurile anunţului, care cerea o sănătate perfectă, şi mă supusei acestui ordin fără să crîcnesc. Omul cel voinic se sculă cu oarecare lene şi, înlănţuindu-mă cu braţul, îşi lipi urechea de pieptul meu.

— În sfîrşit, spuse el cu neglijenţă, acesta cel puţin poartă rufărie curată. Îmi examină atent plămînii şi inima, mă bătu cu degetele pe spinare şi pe torace, apoi, făcîndu-mă să mă aşez, verifică reflexele nervoase ale genunchilor şi la urmă declară, tărăgănînd cuvintele :

— E vioi ca peştele în apă, cu toate că pare a nu fi mîncat destul în ultimul timp. De altfel, o nimica toată, chestie de 15 zile de trai bun. Din fericire pentru el, n-am remarcat nici cea mai mică urmă de surmenaj sportiv, cum găsim de obicei la tineri. Într-un cuvînt, mister Nidston, vă recomand pe acest gentleman ca pe un excelent şi aproape per-

fect specimen de sănătate al rasei anglo-saxone. Cred că nu mai aveţi nevoie de mine.

— Sînteţi liber, doctore, răspunse omul cel slab. Dar, bineînţelés, îmi veţi da voie să vă înştiinţez mîine dimineaţă în cazul cînd ar trebui să mai am nevoie de competenţa dv.

— Cu plăcere, mister Nidston.

Cînd rămaserăm singuri, omul de afaceri se aşeză în faţa mea şi mă cercetă cu multă atenţie. Avea ochi mici, limpezi şi pătrunzători, cu albul ochilor galben complet şi cu irisul de culoarea cafelei. Cînd privea fix, se părea că din micile sale pupile albăstrii scăpărau, într-o clipă, strălucitoare scîntei ascuţite şi penetrante.

— Să stăm de vorbă, zise el cu o voce sacadată. Numele, prenumele, originea, locul de naştere ?

Îi răspunsei pe acelaşi ton sec şi repezit.

— Instrucţia ?

— Universitatea regală.

— Specialitatea ?

— Facultatea de ştiinţe, secţia de fizică.

— Limbi străine ?

— Vorbesc destul de curent germana şi înţeleg franţuzeşte cînd se vorbeşte rar şi cînd cuvintele sînt pronunţate distinct. Citesc franţuzeşte fără greutate şi mă descurc, dacă trebuie, cu vreo trei-patru duzini de fraze dintre cele mai necesare.

— Părinţii şi starea lor socială ?

— Asta nu vă este complet indiferent, mister Nidston ?

— O, ba da în ceea ce mă priveşte pe mine, cel puţin ! Însă e vorba de ceea ce cere un al treilea, în numele căruia lucrez.

I-am făcut cunoscut pe scurt situaţia celor două surori ; în timpul acesta, el era cu totul absorbit de contemplarea unghiilor sale, pe urmă, pătrunzîndu-mă cu privirile-i ascuţite, ca nişte ace, reluă întrebările :

— Vă place să beţi ? Şi cît ?

— Din timp în timp, cîte o halbă de bere, la masă.

— Necăsătorit ?

— Da, domnule.

— Aţi avea intenţia proastă de a vă căsători ?

— O, nu.

— Aveţi obiceiul să vă lăsaţi mituit ?

— Nu, domnule.

— Hm ! Care vă sînt ocupaţiile actuale ?

La această întrebare, am dat un răspuns concis și adevărat, omițînd, pentru economisire de timp, cinci-șase dintre profesiunile mele întîmplătoare.

— Perfect, încheie el cînd terminai.

— Aveți în acest moment nevoie de bani ?

— Nu. Am destul ca să mănînc și să mă îmbrac. Găsesc mereu de lucru. Și mă țin, atît cît e posibil, la curent cu progresele științei. Mai curînd sau mai tîrziu, sînt sigur că-mi voi găsi calea spre aceasta.

— Vreți un avans ?

— Nu, e contrar principiilor mele... și, de altfel, n-am hotărît încă nimic.

— Principiile acestea nu sînt rele. E foarte posibil că ne vom înțelege. Scrieți-vă aci adresa. Vă voi înștiința și, probabil, cît de curînd. La revedere.

— Scuzați, mister Nidston, intervenii eu. Am răspuns cu toată sinceritatea întrebărilor dv. cîteodată cam indiscrete. Sper că-mi veți permite să pun și eu una, la rîndul meu.

— Poftim.

— Scopul voiajului ?

— Ei ! Asta nu vă este indiferent ?

— Să zicem că nu.

— Un scop pur științific.

— Este puțin cam vag.

— Vag ? strigă mister Nidston, ai cărui ochi, striați cu puncte cafenii, aruncară de data asta un mănunchi de scîntei. Vag ? Aveți îndrăzneala să bănuiți casa „Nidston și fiul", care există de 150 de ani și care se bucură de încrederea întregii Anglii financiare și comerciale, că ar putea să vă facă o propunere necinstită sau numai susceptibilă de a vă compromite ? Sau că noi ne ocupăm de o afacere fără a avea garanții sigure de cinstea ei desăvîrșită ?

— Oh, domnule ! Nu îndrăznesc să mă îndoiesc de ceea ce spuneți.

— Bine, mă întrerupse el, potolindu-se pe dată ca și marea înfuriată în care s-ar fi vărsat cîteva tone de ulei. Să vedeți, urmă omul de afaceri, primo : mi-am luat sarcina de a nu vă comunica detaliile principale decît atunci cînd veți fi pe vaporul care pleacă din Southampton...

— Cu destinația... ? întrebai eu repede.

— Nu pot încă să v-o spun. Secundo : mărturisesc că nu am înțeles nici eu bine scopul acestei călătorii (dacă aceasta rămîne să mai aibă loc vreodată).

— Curios.

— Foarte curios, aprobă omul de afaceri. Și, de asemenea, aș adăuga că e fantastic, nemaiauzit, minunat, de o grandoare și de un curaj pînă la nebunie !

Eram în drept să murmur și eu la rîndul meu : „Hm !“, dar n-am lăsat să-mi scape această monosilabă decît din vîrful buzelor.

— Așteptați, urmă domnul Nidston, înflăcărîndu-se dintr-o dată. Sînteți tînăr. Am douăzeci și cinci sau treizeci de ani mai mult decît dv. Nici dv. nu vă mai mirați de atîtea cuceriri ale spiritului omenesc. Dar dacă cineva mi-ar fi prezis la vîrsta dv. că va veni o zi cînd eu voi lucra seara la lumina acestui curent electric sau că m-aș întreține cu prietenii mei la 80 000 de mile distanță, sau că aș vedea pe un ecran că se mișcă, rîd și se strîmbă figuri omenești sau că s-ar telegrafia fără fir etc... aș fi pariat atunci — fără să stau în cumpănă — pe onoarea, libertatea și cariera mea contra unei halbe de bere că am de-a face cu o himeră.

— Să trag concluzia că ar fi vorba de cine știe ce nouă invenție sau descoperire de mare importanță ?

— Da, dacă vreți. Și nu-mi aruncați în continuare priviri neîncrezătoare și bănuitoare. Ce-ați zice, de exemplu, dacă tînăra dv. energie, dacă forțele și cunoștințele v-ar fi puse la contribuție de către un mare savant care studiază — să zicem —... problema de a transforma elementele care constituie aerul într-o materie hrănitoare, cu un gust plăcut și cu un preț de revenire aproape de nimic ? Dacă vi s-ar cere să lucrați la reorganizarea și înfrumusețarea lumii ? Să vă dăruiți puterea creatoare și vigoarea intelectuală spre fericirea generațiilor viitoare ? Ce-ați zice ? Iată aci un exemplu viu. Priviți pe fereastră.

Ascultînd de gestul său brusc și imperios, mă sculai și-mi aruncai privirea prin ferestrele aburite. În stradă se lățea o ceață apăsătoare între cer și pămînt și se zăreau straturi dese de nori, ca vata murdară, tăvăliți în gri-negru, printre care se străvedeau petele gălbejite ale felinarelor. Era 11 dimineața.

— Da, da, priviți, stăruia mister Nidston, priviți cu atenție. Acum închipuiți-vă că un om de geniu, generos vă face părtaș la sublima sarcină să curățiți și să înfrumusețați lumea. Vă va spune că totul pe pămînt depinde de inteligența, de voința și munca oamenilor. Vă va spune că, dacă în dreapta sa mînie Dumnezeu s-a îndepărtat de omenire, aceasta va găsi ajutor în propria-i inteligență, cu adevărat fără margini. Vă va spune că negurile, bolile, climele, vînturile, erupțiile vulcanilor, toate aceste fenomene sînt supuse

influenței și controlului voinței omenești. Vă va spune, în sfîrșit, că globul pămîntesc ar putea fi transformat într-un adevărat paradis și că existența lui ar putea fi prelungită la cîteva sute de mii de ani. Ce-ați răspunde acestui om ?

— Și dacă acesta, care îmi oferă iluzia unui asemenea vis de vrajă, se înșală ? Dacă devin, fără vrerea mea, jucăria unui monoman, unui maniac, unui nebun ?

Mister Nidston se sculă și, dîndu-mi mîna în semn de bun rămas, rosti în mod solemn :

— Nu. Pe bordul vaporului, în două sau trei luni (dacă, bineînțeles, cădem de acord), vă voi dezvălui numele acestui savant și scopul pe care îl urmărește el și vă veți scoate pălăria în semn de profund respect pentru om și idee. Din nefericire, personal, sînt un profan, domnule Dibbl. Eu nu sînt decît un om de afaceri — deținătorul și reprezentantul intereselor altcuiva.

★

După o astfel de primire, eram ca și sigur că în sfîrșit norocul obosise să-mi tot întoarcă mereu spatele și se decisese să mă lase să-i întrevăd misterioasa față. Așadar, chiar în seara aceea, am destinat ultimele mele economii unui festin de un lux nemaiauzit — șuncă fiartă, punch, plum-pudding și ciocolată fierbinte —, la care ospăț am poftit onorabila pereche Johnson și pe cei șase sau șapte mici Johnson (numărul exact îmi scapă !). Pumnii amicali pe care bravul meu proprietar mi-i dădu în umărul stîng mi-l învinețiră și aproape mi-l scoaseră din loc.

Destinul nu m-a înșelat. A doua zi seara primii următoarea telegramă : „Vă aștept mîine la prînz, str. Regent 451, Nidston". Am sosit la întîlnire la țanc. Agentul de afaceri nu era la birou, dar angajatul său mă conduse cu amabilitate pînă la un restaurant în colțul străzii, la două sute de pași de acolo. Mister Nidston ocupa singur o măsuță, într-un colț. Nimic nu-ți reamintea într-însul omul expansiv și oleacă poet care, cu o zi înainte, întrezărise cu atîta căldură fericirea generațiilor viitoare. Regăseam în fața mea pe individul închis și taciturn care îmi ordonase la început să mă dezbrac și care apoi mă descususe, tot atît de meticulos, ca un judecător de instrucție.

— Bună ziua, luați loc, zise el, arătîndu-mi un scaun. Este tocmai ora prînzului, ora în care sînt și eu mai liber. Cu toate că firma mea poartă numele „Nidston și fiul", sînt celibatar și fără familie. Doriți să mîncați ? Să beți ceva ?

Îi mulțumii și comandai ceai și felii de pîine prăjită. Mr. Nidston mînca repede și bea cu mici înghițituri un vin vechi de Porto și nu scotea o vorbă. Din cînd în cînd, ochii săi îmi trimiteau săgeți incandescente. La sfîrșit își șterse buzele, puse șervetul pe masă și întrebă :

— Atunci sînteți de acord ?

— Să cumpăr pielea ursului din pădure ? zîmbii eu, în loc de răspuns.

— Nu ! strigă el pe un ton supărat. Condițiile pe care vi le-am spus rămîn **in statu quo** [1]. Înaintea plecării dv. vă voi da toate lămuririle pe care le dețin. Dacă ele nu vă vor satisface, sînteți liber să nu semnați contractul și vă voi plăti o anumită sumă drept despăgubire pentru timpul pe care v-am făcut să-l pierdeți cu conversațiile noastre zadarnice.

Mă uitai lung la el. Întreaga atenție îi era concentrată asupra a două nuci, pe care, strîngîndu-le în palme, se străduia să le spargă. Săgețile oțelite ale privirii sale erau ascunse de pleoapele lăsate în jos ca îndărătul unor văluri opace. Și în clipa aceasta, printr-o bruscă revelație, deslușii pe fața acestui om întregul său suflet, sufletul său ciudat de birocrat și de jucător, de specialist mărginit și de visător îndrăzneț, sclav al obiceiurilor profesionale și, fără a se mărturisi, căutător de aventuri ; acest cîrcotaș, în stare să bage la închisoare un adversar pentru doi **pence** [2], n-ar fi stat la îndoială să sacrifice pentru o fantomatică idee toată averea strînsă în decursul unei vieți.

Această idee nici n-a avut timpul să-mi treacă fulgerător prin minte, că mister Nidston își deschise ochii, de parcă un curent invizibil ar fi stabilit dintr-o dată legătura între sufletul său și al meu, sparse nucile cu o ultimă apăsare a palmelor și-mi surîse luminos, ca un copil, aproape poznaș.

— La urma urmei, dumneata riști destul de puțin, scumpul meu mister Dibbl. Înainte de a pleca în regiunile australe, îți voi încredința cîteva comisioane de făcut pe continent. Ele nu-ți vor spori bagajul, dar îndeplinirea lor îți va cere o precizie minuțioasă și o exactitate de mecanism. Aceasta îți va lua aproape două luni, cel mult șase săptămîni. Va trebui să preiei livrarea în diferite țări ale Europei a cîtorva obiecte de sticlă foarte scumpe și foarte fragile și a cîtorva instrumente de fizică deosebit de fine și sensibile. Las cu totul pe seama abilității și priceperii dumitale grija de a le împacheta și de a supraveghea transportul lor pe calea fe-

[1] **In statu quo** — neschimbat, așa cum a fost stabilit (în limba latină).
[2] **Penny** (la plural : **pence**) — monedă subdivizionară engleză valorînd a 240-a parte dintr-o liră sterlină.

rată și pe mare. Trebuie să recunoști că unui hamal sau unui marinar beat nu-i pasă de loc să zvîrle o ladă printr-o trapă a vaporului și, astfel, într-o clipită, să facă țăndări o lentilă biconvexă la care vor fi lucrat duzini de lucrători în duzini de ani.

Un observator astronomic! gîndii cu bucurie. Cu siguranță că e vorba de un observator! Ce fericire! Te-am prins, în sfîrșit, de coadă, destin îndărătnic!!

Luai seama că interlocutorul meu mi-a și ghicit gîndul: ochii lui ardeau cu o strălucire ceva mai veselă.

— Pentru această primă sarcină, las la o parte, cu voia dumitale, chestiunea remunerației. Acest fleac nu va ridica, desigur, între noi nici un fel de nemulțumire, dar — și el izbucni deodată într-un rîs tineresc și nestăpînit — doresc să-ți atrag atenția asupra unui punct cu adevărat ciudat. Mi-au trecut prin mîini între 10 000 pînă la 20 000 de afaceri nemaipomenit de interesante, dintre care unele referitoare la sume considerabile. M-am înșelat de cîteva ori, în ciuda punctualității mele scrupuloase și a dibăciei mele rafinate în rezolvarea celor mai dificile situații. Ei bine! De cîte ori am lăsat la o parte toate vicleșugurile meseriei și m-am mulțumit să privesc oamenii direct în față, cum te privesc pe dumneata în acest moment, nu m-am înșelat niciodată și nu m-am căit niciodată de o hotărîre luată.

Privirile lui erau deschise, sincere, încrezătoare și mîngîietoare. În această clipă, omulețul ăsta brun, cu chipul galben și sfrijit, prinse — ca să spun așa — sufletul meu în mîinile sale și-l subjugă pentru totdeauna.

— Fie, zisei. Vă cred. Și sînt de acum încolo la ordinele dv.

— O, de ce așa repede? ripostă cordial mister Nidston. Nu sîntem încă așa de grăbiți. Mai avem timp să luăm și o sticlă de vin spumos, spuse el și apăsă pe butonul soneriei. Pe urmă îți vei face bagajele și vei face ordine în hîrtiile dumitale și, în seara asta, la ora 8, vei binevoi să te găsești pe bordul vaporului „Léon și Madeleine", unde voi veni să-ți înmînez itinerarul exact, cîteva cecuri pentru diferitele bănci și bani pentru cheltuielile dumitale personale. Și acum, tînărul meu prieten, închin în sănătatea și succesul dumitale! Ah, dacă ai ști, strigă el într-un elan neașteptat de entuziasm, dacă ai ști cum te invidiez, dragă domnule Dibbl!

Pe jumătate sincer îi întorsei vorba cu o ușoară și nevinovată lingușire în glas:

— Cine vă oprește să mergeți și dv., mister Nidston ? Vă jur că, de-ar fi să ne luăm după inimă, păreți tot atît de tînăr ca și mine !

El se plecă mult asupra cupei, aproape vîrîndu-și în ea nasul lui fin modelat, și tăcu cîteva clipe, apoi mormăi cu un suspin de sinceritate.

— Cine mă împiedică ? Biroul meu de afaceri, care datează aproape din timpul Plantageneților, strămoșii mei, nenumăratele legături care mă unesc cu clienții mei, colaboratorii, amicii și dușmanii mei, ei bine, și alte motive, pentru care n-am avea timp destul ca să ți le înșir. Așadar, dragul meu, mai ai vreo îndoială ?

— Nici una.

— În acest caz, să închinăm și să cîntăm „Rule Britannia".

Zis și făcut. Și iată-ne pe amîndoi — tinerelul care ieri era încă un vagabond oarecare și financiarul care, din fundul biroului său obscur și murdar, putea să influențeze asupra sorții celor puternici și asupra capitalurilor europene — intonînd cît mai fals cu putință :

Rule Britannia : Britannia rule the waves !
Britons never will be slaves ! [1]

Chelnerul intră și se adresă cu respect lui mister Nidston :

— Iertați-mă, sir, zise el, v-am ascultat cu încîntare și n-am auzit niciodată acest cîntec să fi fost cîntat mai bine, nici chiar la **Covent Garden.** Însă într-o încăpere învecinată se adună cîțiva amatori de muzică franceză medievală. Eu nu știu să vă spun numele clubului lor, dar în tot cazul acești onorabili gentlemeni au urechea foarte capricioasă...

— Bine, răspunse modest financiarul, și acum te rog să primești ca amintire din partea mea această monedă aurie.

*

Transcriu așa cum găsesc notat în carnetul meu lista întreprinderilor pe care le-am vizitat după ce am trecut Canalul Mînecii : Prazmowski, la Paris ; Repsold, la Hamburg ; Zeiss, frații Schott și Slattf, la Jena ; Fraunhofer, Utschneider și Merz, la München ; Schik, Bennek și Bassermann, la Berlin.

Cu o precizie meticuloasă, itinerarul compus de mister Nidston și scris de propria sa mînă indica pînă și orarul trenurilor și adresele confortabilelor hoteluri engleze. Dar pînă și aci bizara și neobișnuita sa natură se făcea vădită. Într-un colț al uneia dintre paginile acoperite cu scrisul său hotărît și ascuțit, el însemnase cu creionul următoarea observație lapidară : „Dacă «Chans et Co.» ar fi fost veritabili englezi,

[1] „Britania stăpînește valurile, / Britanii nu vor fi niciodată sclavi".

ei nu și-ar fi neglijat afacerile și noi n-am fi trebuit să mergem să ne cumpărăm instrumentele de fizică de la francezi și de la germani".

Spun asta cu toată sinceritatea și fără nici o lăudăroșenie : nu m-am abătut nicăieri de la demnitatea pretinsă, pentru că în toate minutele critice îmi răsuna în urechi vocea sacadată a lui mister Nidston : „Niciodată, niciodată, englezul nu va fi sclav".

De altfel, n-am avut nici un motiv să mă plîng de o lipsă de atenție sau de atitudine neprevenitoare din partea savanților opticieni sau a celebrilor fabricanți de instrumente de precizie. Scrisorile mele de recomandație, semnate cu niște lungi și negre arabescuri, complet indescifrabile și contrasemnate foarte deslușit de mister Nidston, au reprezentat bagheta magică ce mi-a deschis porțile și inimile. Mă uitam cu luare-aminte, cu o profundă și crescîndă curiozitate la felul cum erau șlefuite lentilele convexe și concave și cum erau ajustate ingenioase, delicate și minunate instrumente de aramă sau de oțel, ale căror șuruburi, spirale și deschizături scînteiau ca soarele.

Cînd mi-a fost arătat pentru prima oară, în una dintre cele mai faimoase uzine ale lumii, un refractor de 1 m 35 aproape terminat și care nu mai avea nevoie decît de doi-trei ani de șlefuire definitivă, entuziasmul și înduioșarea mea în fața puterii spiritului omenesc îmi tăiară respirația și-mi opriră bătăile inimii.

Dar am fost neplăcut surprins de insistența cu care acești oameni serioși și foarte instruiți încercau cu toții, fără să știe unii de alții, să ghicească intențiile misteriosului meu patron. Cîteodată cu finețe și subtilitate, cîteodată cu o stîngăcie grosolană, aceștia căutau să mă tragă de limbă, voind să cunoască detaliile și scopul voiajului meu, adresele întreprinderilor cu care eram în legături de afaceri, caracterul și destinația comenzilor noastre în alte fabrici etc.

Eu fusesem însă temeinic prevenit de mister Nidston de primejdiile în care m-ar fi aruncat pălăvrăgeala. De altfel, nici n-aș fi putut să le dezvălui ceva, admițînd chiar că aș fi consimțit să vorbesc. Nu știam absolut nimic și rătăceam, bîjbîind ca într-o pădure necunoscută noaptea. Primeam livrările, confruntîndu-le cu graficele și planurile care-mi fuseseră încredințate, de asemenea și instrumentele cele mai heteroclite : lentile stranii, tuburi și canule metalice, rigle de calcul, șuruburi microscopice, pistoane în miniatură, garnituri de închidere, retorte grele de formă bizară, manometre, prese hidraulice, o mulțime de aparate electrice necu-

noscute de mine pînă atunci, cîteva lupe foarte puternice, trei cronometre și două costume de scafandru. Un singur lucru îmi părea din ce în ce mai evident: întreprinderea în slujba căreia lucram fără să-i cunosc scopurile n-avea nimic comun cu instalația unui observator astronomic, iar aspectul obiectelor care mi se livrau nu te îndreptățea să stabilești nici o legătură cu întrebuințarea ce urma să li se dea. N-aveam altceva de făcut decît să mă îngrijesc cu o atenție deosebită de ambalarea lor și inventam fără încetare ingenioase procedee pentru ca să le feresc de orice ciocnire, sfărîmare sau frecare. De întrebările indiscrete mă feream contenind discuția ; fără să scot un cuvînt, scrutam cu niște priviri reci fața celui care mă sîcîia. Totuși odată a trebuit, fără voia mea, să fac uz de un fel de ripostă foarte convingătoare: o namilă de prusac, plin de morgă și îndrăzneală, avu cutezanța să-mi ofere două sute de mii de mărci ca să-i dezvălui secretul întreprinderii noastre. Aceasta s-a întîmplat la Berlin, într-o cameră de hotel de la etajul patru. Cu cîteva vorbe tăioase, i-am făcut cunoscut acestui umflat și insolent dobitoc că avea cinstea să stea de vorbă cu un gentleman englez. Dar, nechezînd ca un cal de rasă nordică, el mă bătu familiar pe umăr și exclamă :

— Eh, dragul meu, să încetăm cu glumele ! Noi înțelegem foarte bine prețul și semnificația acestui gest ; găsești suma nepotrivită ? Ca oameni de afaceri pricepuți și inteligenți, am putea foarte bine să cădem, cumva, la învoială...

Tonul său josnic și gesturile sale grosolane îmi displăcură cu desăvîrșire. Dădui de perete ușa odăii mele și spusei cu asprime :

— Un cuvînt în plus și, pentru a ieși de aci, nu vei mai avea nevoie de ascensor. Hai, auzi ? Un, doi...

El păli, se sculă înnebunit de frică și de furie, mormăi cîteva înjurături în jargonul său berlinez-graseiat și plecă, trîntind atît de tare ușa, că podeaua se cutremură și toate obiectele așezate pe masa mea se clătinară...

Amsterdamul a fost ultima mea etapă pe continent. Eram purtătorul unor scrisori de recomandație pentru doi dintre cei mai celebri șlefuitori de pietre prețioase din acest oraș : domnii Maas și Daniels, izraeliți inteligenți, politicoși, gravi și bănuitori. Cînd am fost să discut cu ei (cu fiecare în parte, bineînțeles), Daniels făcu aluzie de la bun început :

— Aveți, de asemenea, nu-i așa, un comision și pentru domnul Maas ?

Și Maas, de cum luă cunoștință de scrisoarea mea de recomandație, întrebă îngrijorat :

— Desigur că l-ați văzut și pe domnul Daniels.

Amîndoi se dovediră în relațiile lor cu mine de o prudență și de o neîncredere nemărginită ; ținură lungi consfătuiri, trimiseră în toate părțile telegrame cifrate și, ca să se lămurească mai bine, luară asupra mea informațiile cele mai precise și mai amănunțite etc... În ziua plecării mele, ei se prezentară la mine acasă. Cuvintele pe care le spuneau, gesturile lor erau pecetluite de o solemnitate biblică.

— Să ne scuzați, tinere domn, vă rugăm să nu luați în nume de rău comunicarea pe care v-o facem, mi-a declarat Daniels, cel mai în vîrstă și cel mai important dintre cei doi negustori. Dar pe toate vapoarele cu ruta Amsterdam-Londra mișună de obicei pungași de mare clasă. Noi n-am suflat nici un cuvînt nimănui, însă cine poate garanta că vreunul dintre acești răufăcători, șireți și cîteodată genial de iscusiți, n-a izbutit să întrevadă secretul nostru ? De aceea, credem că nu este inutil de a vă pune la adăpost sub invizibila, dar sigura protecție a unor experimentați polițiști, pe care de altfel nici nu-i veți observa măcar, cît de cît. Dv. știți că prudența este mama înțelepciunii. Nu găsiți că și comanditarii dv. și noi vom fi infinit mai liniștiți dacă în timpul călătoriei obiectele pe care le transportați ar fi tot timpul sub controlul unei supravegheri vigilente? În definitiv nu este vorba de un portțigaret de piele, ci de două bijuterii, care valorează una peste alta fleacul de un milion trei sute mii de franci și care n-au pereche în tot universul.

Cu tonul cel mai sincer și cel mai amabil mă grăbii să-i asigur pe onorabilii bijutieri că eram în totul alături de înțeleptele și clarvăzătoarele lor sfaturi. Docilitatea mea îl făcu pe domnul Daniels să-mi arate și mai multă solicitudine. Cu voce înceată, în care deslușii un tremur respectuos, mă întrebă :

— Nu doriți acum să aruncați și dv. o privire asupra acestor bijuterii ?

— Cu plăcere, am spus eu, dacă, desigur, nu găsiți în asta vreun inconvenient.

Asemenea unor preoți care îndeplinesc un ritual secret, cei doi evrei scoaseră, în același timp, din buzunarul ascuns al lungilor lor redingote, Daniels o cutiuță de lemn, Maas una de piele roșie. Le deschiseră cu sfințenie închizătorile de aur și ridicară capacele. Cele două cutiuțe, căptușite înăuntru cu catifea albă, îmi părură la început goale. Dar, aplecîndu-mă asupra lor și examinîndu-le foarte îndeaproape, observai două lentile de cristal, rotunde, convexe, total incolore, de o asemenea puritate și transparență încît fără fi-

nele şi geometricele linii ale conturului lor ar fi rămas complet invizibile.

— Straşnic lucrate ! strigai extaziat. Cu siguranţă că foarte mult timp aţi muncit din greu la aceste cristale.

— Tinere domn, murmură Daniels într-o şuşoteală speriată, nu sînt simple cristale, ci diamante. Acesta care a ieşit din atelierul meu are treizeci de carate şi jumătate, iar cel al domnului Maas şaptezeci de carate !

Am fost atît de înmărmurit, că mi-am pierdut controlul asupra mea.

— Diamante ? Diamante cărora s-a reuşit să li se dea o faţă sferică ? Dar este o minunăţie ! Nici n-am citit, nici n-am auzit vreodată că un om ar putea să atingă un asemenea rezultat !

— Nu v-am afirmat că aceste piese sînt unice pe lume ? reluă cu gravitate bijutierul. Totodată mirarea dv. are darul să mă surprindă. Cu adevărat, pentru dv. e o noutate ? N-aţi mai auzit vorbindu-se de ele ?

— Niciodată. Ştiţi că misterul cel mai adînc învăluie misiunea la care colaborez. Nu numai eu, dar însuşi mister Nidston nu-i cunoaşte toate meandrele. Tot ceea ce ştiu este că în diferite oraşe europene am luat asupra mea livrările pieselor şi ale aparatelor destinate unui scop grandios, căruia, în ciuda pregătirii mele ştiinţifice, nu sînt în stare pînă acum să-i întrevăd destinaţia.

Daniels mă fixă cu liniştiţii şi spiritualii săi ochi de culoarea tutunului ; o umbră trecu peste figura sa biblică.

— Da, da, zise el încet şi gînditor, după o scurtă pauză. Nu păreţi să ştiţi despre aceasta mai mult decît noi, dar, scrutîndu-vă sufletul, am înţeles că n-aţi fi consimţit niciodată să vorbiţi chiar dacă aţi fi fost la curent.

— Mi-am dat cuvîntul, domnule Daniels, răspunsei cît putui de cuviincios.

— Ştiu, ştiu. Să nu credeţi, tinere domn, că aţi ajuns complet necunoscut în oraşul nostru, al smalţurilor şi al briliantelor. Noi ştim chiar, adăugă el cu un uşor surîs, că la Berlin eraţi gata să zvîrliţi pe fereastră pe un stimabil consilier de comerţ.

— Cum de a putut să se zvonească pînă aci istoria asta ? mă mirai eu. Scena s-a petrecut fără martori. Sigur că acel porc este o gură spartă.

Un surîs enigmatic încreţi obrazul evreului şi, mîngîindu-şi cu încetineală într-un gest semnificativ barba sa lungă, spuse :

— Germanul nu s-a grăbit să povestească neplăcuta întîmplare. Dar noi am știut-o de a doua zi. Ce să-i faci ? Oameni ca noi, care păstrează în case de bani blindate obiecte prețioase de mai multe milioane (ale lor sau ale clienților), sînt siliți de împrejurări să aibă poliția lor particulară. După trei zile, mister Nidston a fost și el pus la curent cu acest fapt.

— Numai asta lipsea ! am strigat foarte stingherit.

— N-ați avut nimic de pierdut, tinere englez. Dimpotrivă. Știți părerea pe care mister Nidston și-a făcut-o asupra dv., cunoscînd întîmplarea ? „Am știut dinainte — a zis el — că acest cinstit Dibbl n-ar fi acționat într-altfel". Cît despre mine, nu pot decît să-i felicit pe mister Nidston și pe principalul său comanditar că au găsit un mandatar atît de cinstit. Cu toate că... cu toate că aceasta îmi cam strică unele planuri și-mi spulberă speranțele...

— Da, aprobă taciturnul Maas.

— Da, repetă biblicul Daniels, a cărui față se umbri din nou de tristețe. Ni s-au adus aceste diamante aproape în starea în care le vedeți în prezent, doar fețele lor, desprinse din rocă, erau brute și neregulate. Noi le-am șlefuit cu cea mai mare răbdare și dragoste, ca și cum ar fi fost vorba de o comandă împărătească. Nu se poate lucra mai bine de cum am făcut-o noi. Este totuși o chestiune pe care nu încetez să mi-o pun eu, bătrîn meseriaș și unul dintre cei mai încercați cunoscători în materie de pietre prețioase, cum nu e altul pe lume. Cum li s-a putut da unor diamante o asemenea formă încît, chiar privindu-le cu lupa, să nu observi nici o crăpătură, nici o pată sau stricăciune ! ? Ce temperatură au suferit aceste regine ale gemelor, la ce colosală presiune au fost oare supuse ? Mărturisesc, suspină cu tristețe Daniels, că mă bizuiam foarte mult pe franchețea dv., cînd ați venit aci, ca să aflu cîte ceva.

— Iertați-mă.. Îmi pare foarte rău că nu pot nici măcar...

— Nu-i nimic. Știu. Nu ne rămîne decît să vă dorim drum bun.

Chiar în aceeași seară am părăsit Amsterdamul. Agenții puși să mă supravegheze se purtară așa de discret că n-am putut să bănuiesc pe nici un călător că ar fi făcut parte din garda mea secretă. Și totuși, către miezul nopții, cînd am coborît în cabină, am găsit-o ocupată de un necunoscut bărbos, cu umerii lați, pe care nu-l observasem pe punte.

Disprețuind cușeta de rezervă, se învelise cu un pled și se odihnea pe pardesiul său, întins pe jos, foarte aproape de ușă, cu o perină de cauciuc sub cap. Cu o mînie abia stăpînită îi spusei că toate locurile cabinei, precum și spațiul și

tot aerul din ea îmi aparţin în întregime. Dar el îmi răspunse liniştit, într-o foarte bună englezească :

— Potoliţi-vă, domnule. Am ordin să-mi petrec această noapte alături de dv., ca un cîine credincios. Afară de asta, iată o scrisoare şi un pachet din partea domnului Daniels.

Scurtă şi amabilă, scrisoarea bătrînului evreu spunea :

„Vă rog să primiţi în amintirea întîlnirii noastre inelul aci alăturat. Această amuletă n-are prea mare valoare, dar vă fereşte de nenorociri pe mare. El poartă o inscripţie străveche, în limba, cred, a vechilor incaşi.

Daniels".

Pachetul conţinea un rubin plat, montat în inel, deasupra căruia apăreau gravate cîteva semne stranii. „Cîinele" meu închise cabina cu cheia, îşi puse revolverul la îndemînă şi adormi, mi se pare, imediat.

*

— Mulţumesc, scumpul meu domn Dibbl, îmi spuse peste două zile mister Nidston, strîngîndu-mi mîna gata să mi-o rupă. Ai executat foarte bine toate comisioanele, cîteodată destul de complicate, ai economisit destul de bine timpul şi, în afară de asta, ţi-ai păstrat demnitatea necesară. Odihneşte-te vreme de opt zile şi distrează-te cum vei crede de cuviinţă. Duminică seara vom cina împreună şi vom pleca la Southampton, iar luni de dimineaţă vei naviga pe ocean, pe bordul minunatului transatlantic **La Croix du Sud**. Apropo, nu uita să treci pe la biroul nostru. Secretarul meu îţi va plăti cheltuielile de voiaj şi îţi va înmîna salariul pe două luni. Cît despre mine, voi verifica şi voi reîmpacheta zdravăn toate bagajele dumitale. N-am încredere în mîini străine, iar în meşteşugul ambalării obiectelor fragile aproape că n-am pereche în toată Londra.

Duminica următoare, luîndu-mi rămas bun de la admirabilul mister John Johnson şi de la numeroasa lui familie, plecai însoţit de urările lor cele mai călduroase. Şi luni de dimineaţă mister Nidston şi cu mine luarăm cafeaua în luxoasa sufragerie a pachebotului uriaş **La Croix du Sud**. Un vînt proaspăt răscolea marea, iar valurile verzi îşi spărgeau crestele spumoase de ferestruicile vasului.

— Trebuie să te previn, scumpul meu, îmi zise mister Nidston, că vei avea ca tovarăş de drum pe un oarecare mister de Monts de Riques, electrician şi mecanic de profesie. Am auzit că e lăudat ca un neîntrecut specialist şi ca un tehnician fără cusur. În ceea ce mă priveşte, tinerelul nu-mi place de loc, dar este posibil să fiu influenţat de o antipatie

preconcepută și nedreaptă sau, ca să vorbesc cinstit, poate de o idee fixă, de bătrîn. Tatăl său era de origine franceză, dar era naturalizat englez, mama sa era irlandeză. Este tipul banal al omului frumos, înfumurat, mereu ocupat de neînsemnata sa persoană și învîrtindu-se mereu în jurul fustelor. Nu sînt eu cel care l-a ales. Am ascultat de instrucțiunile lordului Chalsbury, viitorul dumitale patron. De Monts de Riques va sosi aci în douăzeci-douăzeci și cinci de minute, cu expresul de Cardiff, și pînă atunci mai avem timp să vorbim. În tot cazul, te sfătuiesc să păstrezi relații bune cu el. Vrînd-nevrînd, vei trăi în compania lui trei sau patru ani, în vîrful vulcanului stins Cayambe, într-un ținut pustiu din Republica Ecuador, unde nu veți fi, din păcate, decît șase sau șapte albi, pierduți într-un amestec de negri, metiși, indieni și alții. Dacă aceste perspective îți sînt puțin plăcute și te sperie, nu uita că ești complet liber. Putem imediat să desfacem contractul și ne vom reîntoarce împreună la Londra cu trenul de ora 11. Fii încredințat că refuzul nu va micșora cu nimic stima și bunele mele păreri cu privire la dumneata.

— Nu, scumpe mister Nidston, mă și simt pe Cayambe, răspunsei eu, rîzînd. De multă vreme năzuiam să am o muncă regulată, îndeosebi o muncă științifică, și de aceea cînd mă gîndesc la viitoarele mele ocupații îmi ling buzele ca un coate-goale din Whitechapel înaintea unei vitrine de mezeluri. Sper că atribuțiile mele în timpul lucrului vor fi destul de interesante, ca să mă scutească de a aluneca în plictiseală, în bîrfeli și certuri meschine.

— O, sigur, dragul meu, sarcina dumitale va fi foarte frumoasă, sublimă chiar. A venit momentul să-ți dezvălui cu toată sinceritatea puținul pe care-l știu și eu. De nouă ani, lordul Chalsbury lucrează la o operă cu adevărat măreață. El vrea, prin orice strădanii, să condenseze sub formă de gaz substanța razelor solare. Apoi, comprimîndu-l cu ajutorul unei colosale presiuni, la o temperatură nemaipomenit de joasă, vrea să lichefieze gazul obținut. În cazul că va fi realizată, invenția lui va avea consecințe de necalculat.

— De necalculat, repetai eu cu voce stinsă, copleșit și entuziasmat totodată de cuvintele lui Nidston.

— Este tot ceea ce știu, continuă omul de afaceri. În afară de asta, lordul Chalsbury mi-a scris de curînd că lucrările lui sînt pe sfîrșite și că el n-are nici o îndoială asupra reușitei lor depline. Trebuie să-ți spun, dragul meu prieten, că lordul Chalsbury este unul dintre așii științei, un mare inspirat, una dintre cele mai frumoase minți de geniu care au

existat vreodată. De altminteri este un şef plăcut şi răbdător, un om care ştie să vorbească minunat, un prieten credincios. Nobleţea sa sufletească este atît de fascinantă, încît toate inimile sînt atrase către dînsul.

Mister Nidston îşi întrerupse brusc discursul de laudă.

— Observ că tovarăşul dumitale de drum este pe pasarela vaporului, reluă el sec. Ia acest plic. Conţine bani, biletele dv. şi indicaţia exactă a itinerarului de urmat la debarcare. Traversarea oceanului va dura între şaisprezece şi optsprezece zile. De mîine începînd, veţi avea şi **spleen** [1]. Ca măsură de prevedere, v-am adus în cabină vreo treizeci de cărţi vechi... Am adăugat la bagajele dumitale o valiză conţinînd haine calde şi încălţăminte îmblănită. N-ai avut de unde să ştii că vei trăi la o altitudine unde există zăpezi eterne. M-am străduit să iau toate aceste lucruri pe talia dumitale, dar, ca să nu greşesc, am preferat să le aleg mai largi decît prea strîmte. Printre pachetele mai mărunte vei găsi o cutiuţă conţinînd medicamente contra răului de mare ; drept să-ţi spun, le cred puţin eficace, dar vei putea totuşi să le-ncerci. Marea îţi dă ameţeli ?

— Da, dar suportabile. De altfel, eu am un talisman în contra tuturor relelor de mare.

Îi arătai rubinul, darul domnului Daniels. El îl privi cu atenţie, scutură capul şi zise melancolic :

— Am văzut undeva o piatră de acest gen purtînd, cred, o inscripţie identică... Dar tovarăşul dumitale de drum ne-a zărit şi se îndreaptă către noi. Îţi doresc din toată inima, scumpul meu Dibbl, o bună traversare, mult curaj şi sănătate întîi de toate... Ah ! bună ziua, mister de Monts de Riques. Faceţi cunoştinţă, domnilor ! Mister Dibbl, mister de Monts de Riques — viitori colegi şi colaboratori.

Înalt, slab, fercheş şi feminin, acest filfizon nu-mi plăcu de loc. Se simţea în toată fiinţa sa şi în toate mişcările sale forţa graţioasă, mlădioasă, nepăsătoare a marilor sălbăticiuni. Ochii lui frumoşi, adînci şi umezi, mica sa mustaţă neagră, tăiată scurt deasupra gurii roşii şi arcuite ca la statuile antice îi dădeau un vag aspect levantin. Am schimbat între noi cîteva amabilităţi fără însemnătate. Tocmai în acea clipă un clopot sună pe cea mai înaltă punte, şi sirena vaporului zgudui puntea într-un vuiet înnebunitor.

— Cu bine, domnilor, adio ! zise mister Nidston. Vă urez să deveniţi prieteni buni. Salutările mele lordului Chalsbury. Călătorie bună peste ocean ! La revedere !

---

[1] Plictiseală (în limba engleză).

Coborî cu repeziciune puntea care lega vaporul de uscat și se urcă, sau mai bine zis sări, într-o cabrioletă care-l aștepta pe chei ; schiță în direcția noastră un ultim semn amabil și dispăru fără a se mai uita îndărăt.

Nu știu de ce, mă simții cîteva clipe răvășit de o tandră melancolie, ca și cum plecarea acestui om mă lipsea de un amic devotat și de un sprijin moral.

Atît cît îmi pot aminti, traversarea oceanului n-a fost însemnată prin nici un eveniment deosebit. Cele șaptesprezece zile mi-au părut atunci șaptezeci de ani și, cînd îmi evoc plictiseala de atunci, toate acele zile par a fi contopite într-o singură și unică zi de o monotonie fără sfîrșit.

În timpul mesei îl întîlneam pe de Monts de Riques. Nici o intimitate nu s-a legat între noi. El se arăta față de mine politicos și rece, iar eu îi răspundeam printr-o curtoazie indiferentă. Foarte curînd înțelesei că pe el nu-l interesau persoana și sufletul meu, ca și cum nici n-aș fi existat pe lume. Dar, cînd conversația se învîrtea în jurul studiilor noastre speciale, eram cu totul uimit de profunzimea cunoștințelor sale, de îndrăzneala și de originalitatea ipotezelor lui și mai ales de modul precis și colorat în care-și exprima gîndirea.

Am încercat să citesc cărțile vechi aduse de mister Nidston. Cele mai multe dintre ele erau lucrări științifice tratînd de la alfa la omega teoria luminii și a lentilelor, cuprinzînd observații asupra temperaturilor înalte și joase sau descriind experiențele de condensare și lichefiere a gazelor. Se mai găseau printre ele și cîteva povestiri de călătorii celebre și două sau trei studii asupra republicilor Americii de Sud. Dar a trebuit să renunț la orele mele de lectură, căci un vînt puternic n-a încetat să sufle tot timpul și vaporul sălta și se balansa cu furie. Toți pasagerii suferiră din pricina răului de mare, în afara lui de Monts de Riques, care, cu toată înălțimea și aerul său de domnișoară, rezistă pînă la sfîrșit ca un bătrîn lup de mare.

Sosirăm, în sfîrșit, la Aspinwall — alias Colon —, la nord de istmul Panama. Cînd am coborît pe pămînt, picioarele-mi erau grele ca de plumb și refuzau să mă asculte. Urmînd recomandațiile lui mister Nidston, supraveghearăm transportul bagajelor noastre din port la gară, cît și încărcarea lor într-un camion. Luarăm cu noi în compartimentele de tren instrumentele cele mai sensibile și cele mai delicate. Eu aveam, bineînțeles, asupra mea prețioasele diamante — acum mi-e și rușine să mărturisesc că nu le-am arătat însoțitorului meu și nici nu i-am suflat un cuvînt despre ele.

Călătoria noastră deveni obositoare şi, ca urmare, puţin interesantă. De la Aspinwall la Panama cu calea ferată, de la Panama la Guayaquil două zile de traversare pe un vechi vas numit **Gonzales**, care se clătina din toate încheieturile; de la Guayaquil la Quito călare şi cu trenul; la Quito instrucţiunile noastre indicau să coborîm la Posada del Ecuador; o caravană de călăuze şi de conducători de catîri ne aşteptau acolo. A doua zi dis-de-dimineaţă ne-am şi aşternut la drum. Ce bune şi inteligente animale sînt catîrii! Scuturîndu-şi clopoţeii, mişcîndu-şi în tact capetele împodobite cu noduri de panglică şi pene, pipăind parcă cu multă atenţie cu copitele lor sigure drumeagul strîmt, bolovănos, catîrii mergeau liniştiţi de-a lungul prăpastiei şi umblau chiar pe muchia hăurilor celor mai abrupte, încît noi închideam instinctiv ochii, înfigîndu-ne picioarele în scoaba scărilor. Seara, la ora 5, atinserăm zona zăpezilor.

Drumul se lărgi şi se nivelă: se putea ghici că nişte constructori cu pricepere au lucrat aci. O balustradă de piatră, nu prea înaltă, mărginea peretele prăpastiei cu pante abrupte.

La orele şase, la extremitatea unui mic tunel, am zărit ieşind ca din pămînt cîteva construcţii cu un etaj, care erau dominate de o cupolă albă, asemănătoare observatoarelor astronomice sau bisericilor bizantine. Niţel mai departe, coşuri de fabrică din fier şi cărămidă îşi ridicau braţele către cer. Într-un sfert de oră ajunserăm la ţinta călătoriei noastre.

*

Pe pragul unei clădiri mai înalte şi cu mult mai întinsă decît celelalte, apăru un bătrîn înalt şi slab, cu o barbă albă, imaculată. El se recomandă: lord Chalsbury şi ne salută cu o călduroasă politeţe. Aspectul său exterior nu te lăsa să-i ghiceşti vîrsta. Puteai tot atît de bine să-i dai cincizeci, cît şi şaptezeci şi cinci de ani. Avea nişte ochi mari, albaştri, uşor proeminenţi, adevăraţi ochi de englez de viţă veche, vii, limpezi, pătrunzători. Cînd îţi strîngea mîna îl simţeai prietenos, sincer, puternic. Linii de o nobilă şi elegantă trăsătură erau scrise pe fruntea-i largă şi înaltă. Îi admiram fineţea trăsăturilor şi dintr-o dată am avut intuiţia foarte clară că nici numele, nici înfăţişarea acestui om nu-mi erau străine.

— Sosirea dumneavoastră mă bucură nespus, ne zise lordul Chalsbury, urcînd împreună cu noi treptele verandei. Aţi călătorit bine? Ce mai face bătrînul meu prieten, Nidston? Ce om admirabil, nu-i aşa? Îmi veţi povesti despre toate în timpul prînzului. În aşteptarea dumneavoastră, dom-

nilor, vă las să vă refaceți un pic și să vă instalați. Majordomul nostru, Sambo — și el ne indică un bătrîn negru, voinic, care ne aștepta în vestibul —, vă va arăta camerele. Să știți că masa se servește exact la orele șapte.

Sambo ne-a condus foarte politicos, dar fără nici o umbră de servilism, într-o vilișoară învecinată. Fiecare dintre noi avea la dispoziție trei camere, simple, dar minunat de luminoase, vesele și confortabile. Un perete de piatră despărțea apartamentele, fiecare dintre noi avînd intrarea lui separată. Această împărțire mi-a fost — nu știu de ce — cum nu se poate mai plăcută.

Simțeam o bucurie de nedescris să mă afund într-o baie de marmură cu apă caldă (pe vapor, hula mă lipsise de această satisfacție, iar la hotelurile din Colon, Panama, Quito, curățenia băilor nu i-ar fi inspirat încredere nimănui). Pe cînd îmi făceam baia fierbinte și apoi sub dușul cel rece și în timp ce mă aranjam cu o deosebită grijă am fost urmărit mereu de aceeași idee care-mi fulgerase prin minte mai devreme: de ce fața lordului Chalsbury mi-a părut atît de familiară? Și în ce povestire fantastică am mai auzit amestecîndu-se numele său? Cîteodată, într-un colț ascuns al conștiinței mele, o vagă licărire parcă ar fi izbutit să-mi lumineze amintirile, dar ea dispărea repede, ca și urma unui abur ușor pe suprafața unui oțel lustruit.

Din ferestrele biroului meu se zăreau toate clădirile acestei așezări originale: cinci sau șase case, grajduri, sere, garaje de mașini, joase și înnegrite de fum, o întreagă plasă de cabluri aeriene, vagonete trase pe un drum îngust de către catîri sprinteni și viguroși, macarale mecanice balansînd ritmic în văzduh bene metalice, pline cu cărbuni și șist.

Ici și colo, lucrători, în marea lor majoritate pe jumătate goi, munceau de zor, cu toate că termometrul, așezat pe cerceveaua din afară a ferestrei mele, arăta minus 5 grade. Aproape toți erau de rase diferite: cu pielea albă, galbenă, arămie, cafenie ori neagră ca abanosul.

Într-adevăr, îmi zisei, pentru ca să poată transforma cineva vîrful nefertil al unui vulcan stins într-un centru de civilizație, cu ateliere de lucru și laboratoare de cercetări, pentru ca să poată înălța l. altitudinea zăpezilor veșnice pietre, arbori și fier, să aducă apă, să construiască case și mașini, să instaleze prețioase instrumente de fizică, printre care și aceste două lentile pe care le-am adus și care costau ele singure un milion trei sute de mii de franci, pentru ca să poată angaja cineva zeci de lucrători, să poată face apel la

colaboratori plătiţi din gros, acel om trebuia să fie înzestrat cu o voinţă de neclintit şi trebuia să posede o avere uriaşă.

Din nou figura lordului Chalsbury se desenă cu un contur precis în imaginaţia mea şi deodată — stop! — o lumină subită îmi scînteie prin minte! Îmi adusei perfect de bine aminte că, înainte cu vreo cincisprezece ani, puţin după intrarea mea în colegiu, toate jurnalele au anunţat zgomotos pe toate tonurile, timp de o lună întreagă, dispariţia extraordinară, plină de mister, a lordului Chalsbury, **pair**[1] al Angliei, ultimul reprezentant al unei foarte vechi familii, un savant celebru, putred de bogat. Toate foile imprimară portretul său şi comentară motivele acestui straniu eveniment. După unii, lordul Chalsbury fusese asasinat; după alţii, vreun răufăcător l-ar fi hipnotizat şi constrîns într-un scop criminal să părăsească Anglia, fără să lase urme; iar alţii îl credeau în mîinile banditilor, care-l ţineau prizonier în speranţa unei despăgubiri enorme; în sfîrşit, cei mai clarvăzători susţineau că marele savant întreprinsese o expediţie secretă la Polul Nord.

S-a aflat curînd după aceea că, înainte de dispariţia sa, lordul Chalsbury, sfătuit, se pare, de un financiar destoinic şi cu darul de a scruta viitorul, îşi transformase în mod foarte avantajos în bani lichizi toate palatele sale, parcurile, tablourile, colecţiile, terenurile, pădurile, fermele, precum şi minele sale de cărbuni şi de caolin. Dar nimeni nu ştia ce deveniseră aceste capitaluri uriaşe, cu atît mai puţin diamantele familiei Chalsbury, cu care întreaga Anglie se mîndrea pe bună dreptate. Toate cercetările poliţiei şi ale detectivilor particulari n-au adus nici o lumină asupra acestei afaceri nelămurite. După două luni, opinia publică şi presa, absorbite de alte întîmplări senzaţionale, uitară cu desăvîrşire această afacere. Numai revistele ştiinţifice, care consacraseră numeroase articole în memoria celui dispărut, nu încetară mult timp, cu o emoţie respectuoasă şi cu o adîncă înţelegere, să aducă aminte marile lui servicii aduse ştiinţei în domeniul luminii şi al căldurii: studiile despre dilatarea şi condensarea gazelor, studiile termostatice, termodinamice, cele despre refracţia razelor luminoase, teoria lentilelor şi a fosforescenţei...

Vuietul prelung şi trist al unui gong îmi întrerupse reflecţiile. Şi aproape în aceeaşi clipă văzui intrînd în camera mea un negrişor vioi şi sprinten. Mă salută şi, surîzînd prieteneşte, zise:

---

[1] Pair — grad de nobleţe.

— Sir, lordul Chalsbury mi-a dat ordin să fiu la dispozițiile dumneavoastră. Poftiți la masă, domnule.

Pe masa din salonul meu, într-un vas de porțelan, se afla un cochet buchet de flori. Alesei o gardenie și mi-o trecui în butoniera smokingului. Pe cînd ieșeam, mă încrucișai cu domnul de Monts de Riques : o sfioasă margaretă împodobea cu modestie reverul hainei sale. O nemulțumire confuză își făcu loc în inima mea. Fără îndoială, la acea epocă de mult trecută, eram încă accesibil unei naive cochetării, dar mă consolai, de cum am observat că lordul Chalsbury, care ne primi în pragul salonului său, purta ca și mine un smoking.

— Lady Chalsbury va veni peste o clipă, zise el, zvîrlind o privire către pendulă. Vă propun, domnilor, să luați în fiecare seară cina cu mine. În timpul mesei și după aceea vom avea timp două sau trei ore să discutăm serios sau să glumim. Dar să nu uit, avem aci o bibliotecă, un joc de popice, o sală de fumat și o sală de biliard. Vă rog să le întrebuințați, de altminteri ca și pe celelalte lucruri care-mi aparțin. În ceea ce privește micul dejun și gustarea, sînteți liberi să vă fixați orele care vă convin. De altfel, și cina ați putea-o lua cînd vreți. Dar știu bine cît de prețioasă și folositoare este atmosfera doamnelor pentru tinerii englezi și de aceea...

Se ridică și făcu semn către o ușă prin care tocmai intra o tînără femeie, zveltă, cu păr auriu, însoțită de o altă persoană de sex feminin, cu pieptul plat, cu tenul gălbui, îmbrăcată în negru...

— De aceea, urmă el, Lady Chalsbury, am plăcerea să vă prezint pe cei doi viitori colaboratori ai mei și, sper, viitori amici, mister Dibbl și mister de Monts de Riques. Apoi lordul se adresă bătrînei doamne (rudă îndepărtată și damă de companie a ladyei Chalsbury, după cum am aflat ceva mai tîrziu) : miss Sowtly, vă recomand să aveți deosebită grijă de domnii Dibbl și de Monts de Riques.

În timpul mesei, simplă și totodată aleasă, lordul Chalsbury se arăta a fi o gazdă foarte prietenoasă și un „causeur" strălucit. Se interesă cu o vie curiozitate de noutățile politice și științifice, se informă de sănătatea cutărui sau cutărui om celebru ; de altfel, oricît de straniu ar fi părut, el se dovedi cu mult mai bine informat decît noi doi. Pe deasupra, trebuie să mărturisesc că vinurile din pivnița sa erau cu adevărat demne de toate elogiile.

Aruncam din cînd în cînd priviri furișe și repezi către Lady Chalsbury. Ea abia lua parte la conversație și se mulțumea să-și ridice din cînd în cînd genele sale umbroase

către persoana care vorbea. Era cu mult, mult mai tînără decît soțul ei. Încadrată de părul ei des și auriu, frumoasa-i față palâ, care pînă acum fusese ferită de arșița ecuatorială și pe care o însuflețeau niște ochi albaștri, duioși, aproape triști, strălucea de o stranie și bolnăvicioasă frumusețe. De la talia fină și armonioasă, învăluită în mătasea albă a rochiei, pînă la mîinile sale albe, delicate și cu degetele lungi și gingașe, toată înfățișarea ei te făcea să-ți amintești o floare exotică, rară, minunată și poate veninoasă, crescută fără lumină, într-o seră umedă și întunecată.

Am observat că mister de Monts de Riques, așezat în fața mea, o învăluia adesea pe stăpîna casei în niște ocheade mîngîioase și semnificative, care se prelungeau cîteodată cu o jumătate de secundă mai mult decît le-ar fi permis convenientele. Tot ce făcea el îmi devenea din ce în ce mai dezagreabil, ovalul feței lui lipsit de duritate și mîinile lui delicate, langoarea fadă și aproape învăluitoare a privirilor lui, gesturile degajate, mișcările și intonațiile lui. Din punct de vedere al idealului meu bărbătesc, îl găseam respingător; trebuia să recunosc totuși că reunea în el toate trăsăturile și calitățile seducătorului înnăscut, crud cu bunăștiință și fără delicatețe în alegerea mijloacelor sale de acțiune.

(Sfîrșitul în numărul viitor)

Umor

Sir Humphrey Davy, celebru fizician şi chimist care a descoperit în 1815 lampa de siguranţă pentru minele de cărbuni, era împotriva folosirii publice a gazului aerian. „Nimeni — spunea el — nu va îngădui transformarea catedralei St. Paul într-un rezervor de gaz".

Aflînd de patentul iluminării cu gaz a oraşelor, scriitorul Walter Scott a scris: „Este o nebunie să crezi că se pot ilumina străzile cu nişte fum!"

La rîndul său, Napoleon a calificat drept „o mare prostie" introducerea noului sistem de iluminat cu gaze.

De unde reiese că multe capete luminate au greşit în problema iluminatului...

★

Un savant a fost întrebat odată:

— Cum aţi reuşit să acumulaţi atîtea cunoştinţe?

— Simplu. Nu mi-a fost niciodată ruşine să mă adresez celor de la care aveam de învăţat...

★

La un banchet dat în vechea Atenă, toată lumea era indignată de lipsa de măiestrie a harpistului. Numai Diogene îl lăuda foarte insistent.

— De ce-l lăudaţi? fu întrebat înţeleptul.

— Îl laud pentru că, fiind un muzicant atît de prost, continuă totuşi să cînte...

★

O patriciană destul de vîrstnică susţinea că are numai 30 de ani. Cicero, care se afla de faţă, o întrerupse:

— E adevărat. Am auzit-o încă de acum 12 ani afirmînd acest lucru...

★

Într-una dintre călătoriile sale în Franţa, în anul 1147, Papa Eugeniu al III-lea a sosit la Paris într-o zi de vineri. Pentru a da putinţă credincioşilor să-l primească sărbătoreşte, ceea ce ar fi fost interzis într-o zi de post, Papa a dat un edict prin care acea zi de vineri se considera zi de joi.

Este singurul caz din istorie cînd o săptămînă a avut două zile de joi.

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

2012

CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

cpsf.info

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacţiile Ştiinţă şi tehnică
sau cei care au dat să continue CPŞF, au reuşit, cu multă dăruire, muncă şi cheltuială, aceşti entuziaşti.

Lor trebuie să le mulţumim pentru că avem acum posibilitatea
să (re)citim legendara Colecţie.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodyliu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nid68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email şi reparăm greşeala)

•• MARTIE 1964

41 007